

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Vihdin kunnan ympäristölautakunta tarkastelee lausunnossaan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman linjauksia suhteessa kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelmaan (SECAP, 2020).

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) 2025 luonnoksen toimenpideohjelma on monilta osin linjassa Vihdin kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelman (SECAP) kanssa. Molemmat asiakirjat painottavat energiatehokkuuden parantamista, uusiutuvan energian käytön lisäämistä, öljylämmityksestä luopumista sekä liikenteen ja työkoneiden päästöjen vähentämistä. KAISU-luonnoksessa korostetaan myös sektorikohtaisten lisätoimien lisäksi poikkileikkaavia ratkaisuja, kuten kulutuksen ohjaamista ja kuntien ilmastotyön tukemista. Vihdin SECAPissa esitetyt toimet, kuten päästöttömän sähköntuotannon lisääminen, energiatehokkuussopimuksiin sitoutuminen ja joukkoliikenteen kehittäminen, tukevat KAISU:n tavoitteita. Lisäksi molemmissa asiakirjoissa tunnistetaan kuntien rooli ilmastotyössä ja kuluttajakäyttäytymisen ohjaamisessa vähäpäästöisiin valintoihin. KAISU:n toimenpideohjelma tarjoaa kansallisen tason kehyksen, joka tukee paikallisten ilmastotoimien suunnittelua ja toimeenpanoa.

Liikenne

Avovastaus

KAISU-luonnoksen liikenneluku on sisällöllisesti ja tavoitteellisesti linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat painottavat liikenteen päästöjen vähentämistä ajoneuvokannan sähköistämisen, vähäpäästöisten käyttövoimien edistämisen sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuksien kasvattamisen keinoin. KAISU tarkastelee liikennettä kansallisesta näkökulmasta ja esittää ohjauskeinoja, kuten hankintatukia, veroetuja ja infrastruktuuripanostuksia, kun taas Vihdin SECAP keskittyy paikallisiin toimiin, kuten liityntäpysäköinnin, kevyen liikenteen ja etätyömahdollisuuksien kehittämiseen. KAISU-luonnoksessa tunnistetaan myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulma liikenteen päästövähennystoimissa sekä rahoitustarpeet ja -rajoitteet. Asiakirjat tukevat yhteistä päämäärää liikenteen päästöjen

merkittävästä vähentämisestä ja muodostavat johdonmukaisen ja toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Maatalous

Avovastaus

KAISU-luonnoksen maatalousluku keskittyy kansallisiin politiikkatoimiin ja niiden päästövähennysvaikutuksiin, erityisesti turvepeltojen kosteikkotoimiin, biokaasun tuotannon ja käytön edistämiseen, ravinteiden kierrätykseen sekä tilusjärjestelyihin. Suunnitelmassa korostetaan ruokaturvan turvaamista ja maatalouden kannattavuuden huomioimista ilmastotoimia suunniteltaessa. Vihdin SECAP-suunnitelmassa maatalous on käsitelty osana ilmastonmuutokseen sopeutumista, erityisesti ilmatoriskien ja sään ääri-ilmiöiden näkökulmasta. KAISU:n lähestymistapa täydentää tätä paikallista näkökulmaa tarjoamalla kansallisen tason päästövähennyskehikon ilman epäsuhtaa.

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

KAISU-luonnokset rakennusten erillislämmitystä koskeva luku on linjassa Vihdin SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmissa korostetaan öljylämmityksestä luopumista, uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa sekä rakennusten energiatehokkuuden parantamista. KAISU esittää valtakunnallisia tukia ja ohjauskeinoja, kuten sekoitevelvoitteita ja investointitukia, kun taas Vihdin SECAP painottaa paikallisia toimia, kuten kunnan omien rakennusten lämmitystapamuutoksia, energiatehokkuuskatselmuksia ja lämpöpumppujen käyttöönottoa. Yhteinen tavoite on siirtyminen kohti fossiilittomia ja energiatehokkaita lämmitysjärjestelmiä.

Työkoneet

Avovastaus

KAISU-luonnoksen työkoneita koskeva luku on yleisellä tasolla linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat tunnistavat työkoneiden päästövähennystarpeet ja korostavat siirtymää vähäpäästöisiin käyttövoimiin, kuten biopolttoaineisiin, biokaasuun ja sähköön. KAISU-luonnoksessa esitetään useita kansallisia ohjauskeinoja, kuten biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen asteittainen nosto, vaihtoehtoisten käyttövoimien infrastruktuurin tukeminen, demonstraatiotuet sekä green deal -sopimuksen jatkaminen. Suunnitelma ei sisällä kuntakohtaisia toimenpiteitä, mutta kuntien rooli esimerkiksi kalustohankinnoissa ja sähköistämisen edistämisessä voi tukea kansallisia tavoitteita. KAISU-luonnoksen toimenpiteet muodostavat johdonmukaisen kehyksen, jota kuntien omat ratkaisut voivat täydentää.

Jätehuolto

Avovastaus

KAISU-luonnoksen jätehuoltoa käsittelevä luku on yleisellä tasolla linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat tunnistavat jätehuollon päästövähennystarpeen, jätehierarkian etusijajärjestyksen sekä painottavat kiertotalouden periaatteiden edistämistä, kierrätysasteen nostamista, jätteen synnyn ehkäisyä ja jätteenpolton vähentämistä. KAISU-

luonnoksessa esitetään konkreettisia toimia, kuten jätteenpolttolaitosten sisällyttäminen EU:n päästökauppaan, hiilidioksidin talteenottohankkeiden tukeminen (CCS/CCU), jäteveron veropohjan laajentaminen sekä taloudellisten ohjauskeinojen selvittäminen. Vihdin SECAP puolestaan esittää paikallisia toimia, kuten biojätteen vähentämistä ateriapalveluissa ja kierrätyksen kehittämistä. Näiden näkökulmien välillä ei ole ristiriitaa, vaan ne täydentävät toisiaan suunnitelmien erilaisista tehtävistä ja tarkkuustasoista käsin.

F-kaasut

Avovastaus

KAISU-luonnos painottaa fluorattujen kasvihuonekaasujen (F-kaasujen) päästöjen vähentämistä erityisesti EU-sääntelyn, teknologian kehittämisen ja julkisten hankintojen keinoin. Vihdin SECAP-suunnitelma ei käsittele F-kaasuja erillisenä kokonaisuutena, mutta sen yleiset päästövähennystavoitteet, kuten energiatehokkuuden parantaminen ja fossiilisista polttoaineista luopuminen, tukevat samoja ilmastopoliittisia päämääriä. Esimerkiksi julkisia hankintoja koskeva politiikkatoimi, jonka mukaan F-kaasuja sisältäviä laitteita pyritään välttämään ja ohjauskeinona käytetään HFC-yhdisteiden vaihtoehtoja koskevia hankintakriteereitä, on linjassa Vihdin ilmastotyön periaatteiden kanssa.

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

KAISU-luonnoksen teollisuutta koskeva luku on yleisellä tasolla linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Suunnitelmassa korostetaan energiatehokkuus ensin -periaatetta ja esitetään energiatehokkuussopimustoiminnan jatkamista kaudelle 2026–2035, mukaan lukien lisärahoitus sopimusten hallinnointiin ja kannustimien varmistaminen. Vihdin SECAP-suunnitelma ei sisällä teollisuuden päästöjä osana laskentaa tai toimenpiteitä, mutta kunnan yleinen ilmastotyö ja energiatehokkuustoimet tukevat osaltaan myös elinkeinoelämän ilmastotavoitteita.

KAISU-luonnoksessa ei ole muutettu uusiutuvan energian tukipolitiikan painotusta. Energiatukien kohdentuminen uuden teknologian käyttöönottoon voi rajoittaa kuntien mahdollisuuksia hyödyntää valtion tukea myös vakiintuneisiin, ilmastovaikutuksiltaan merkittäviin ratkaisuihin, kuten maalämpöön. Tämä voi heikentää kuntien mahdollisuuksia toteuttaa ilmastotavoitteitaan, vaikka investointi olisi ilmastopoliittisesti perusteltu ja tukisi kansallisia päästövähennystavoitteita.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

KAISU-luonnoksen luku kuntien ja alueiden ilmastotyöstä on yleisellä tasolla hyvin linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat tunnistavat kuntien keskeisen roolin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja korostavat ilmastotyön ohjelmallisuutta, poikkihallinnollisuutta ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. KAISU-luonnos tukee kuntien ilmastotyötä muun muassa ilmastosuunnitelmavelvoitteen, asiantuntijatuen, rahoituksen, energianeuvonnan ja päästötyökalujen kautta.

Luonnoksessa kannustetaan kuntia liittymään vapaaehtoiisiin verkostoihin (esim. HINKU, FISU, Ilmastokunnat) ja kehittämään ilmasto- ja kiertotaloussopimuksia, jotka tarjoavat kunnille mahdollisuuksia. Myös energiatehokkuussopimusten roolin vahvistaminen tukee niitä kuntia, jotka harkitsevat liittymistä sopimukseen. KAISU-luonnos tukee Vihdissä käynnissä olevaa kehitystyötä tehtäväjaon ja vaikuttavuustason mukaisesti: KAISU tarjoaa valtakunnallisen kehyksen ja tukirakenteet, joiden puitteissa kunnat voivat kehittää ja toteuttaa omia ilmastotoimiaan.

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

KAISU-luonnoksen luku kulutuksen hiilijalanjäljestä on yleisellä tasolla linjassa Vihdin kunnan SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat tunnistavat kotitalouksien kulutuksen merkityksen ilmastopäästöihin. KAISU-luonnos tarkastelee kulutusperäisiä päästöjä laajasti kansallisella tasolla, mukaan lukien tuontituotteiden päästöt, ja esittää laskelmia kulutuksen hiilijalanjäljen kehityksestä sekä sen jakautumisesta eri hyödykeryhmiin. Vihdin SECAP keskittyy paikallisiin toimiin, kuten liikenteen, asumisen ja materiaalitehokkuuden parantamiseen. Vaikka kulutuksen hiilijalanjälkeä ei SECAP-suunnitelmassa tarkastella systemaattisesti eikä kaikkia päästölähteitä ole sisällytetty päästöseurantaan, suunnitelmat täydentävät toisiaan. KAISU tarjoaa strategisen viitekehyksen ja tilastollisen perustan, jota SECAP tukee konkreettisilla paikallistason toimilla.

Julkiset hankinnat

Avovastaus

KAISU-luonnoksen luku julkisista hankinnoista on sisällöllisesti linjassa Vihdin SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat tunnistavat julkisten hankintojen keskeisen roolin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja korostavat elinkaaripohjaisten arviointien sekä ympäristökriteerien käyttöä hankintaprosesseissa. KAISU-luonnoksessa korostetaan kansallisten ekologisten tavoitteiden valmistelua hiili- ja luontojalanjäljen vähentämiseksi sekä kiertotalouden edistämiseksi. Lisäksi suunnitelmassa tuodaan esiin tarve kehittää hankintakategoriakohtaisia mittareita ja tavoitteita, jotka tukevat ilmasto-, luonto- ja kiertotaloustavoitteita. Vihdin SECAP puolestaan painottaa energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden huomioimista kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja rakentamisessa. Suunnitelmat tukevat toisiaan sekä tavoitteiden että keinojen osalta.

On kuitenkin huomioitava, että KAISU-luonnos ei sisällä kunnille velvoittavia toimia julkisten hankintojen ilmastovaikutusten vähentämiseksi, vaan toimenpiteiden toteutus jää pitkälti kuntien omien resurssien ja päätöksenteon varaan. Tämä voi johtaa eroihin toimeenpanon tasossa eri kunnissa. KAISU tunnistaa tämän haasteen ja esittää kehittämistarpeita, kuten kansallisten ekologisten tavoitteiden asettamista ja EU-sääntelyn (esim. ekosuunnittelu-, akku- ja pakkausasetukset) kansallista koordinaatiota. Nykyinen lainsäädäntö kannustaa ympäristönäkökohtien huomioimiseen, mutta ei velvoita siihen. Lisäksi suunnitelmassa todetaan, että hallinnonalat toteuttavat toimenpiteitä resurssiensa puitteissa ja kuntien osalta rahoitusta edellyttävät toimet käsitellään paikallisesti. Tämä korostaa valtakunnallisen ohjauksen, tuen ja kannustimien merkitystä, jotta kunnianhimoiset ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa yhdenvertaisesti eri kunnissa.

Muut poikkisektorit

Avovastaus

KAISU-suunnitelman kiertotalouden ja biotalouden linjaukset ovat sisällöllisesti linjassa Vihdin SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat asiakirjat korostavat resurssiviisautta, materiaalien kierrätystä, uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä kulutustapojen muutosta. KAISU-suunnitelma korostaa kiertotalouden roolia ilmastopolitiikan välineenä ja painottaa erityisesti kiertotalouden strategisen ohjelman jalkauttamisen ja Green deal sitoumusten merkitystä. Biotalous osalta KAISU-suunnitelma korostaa strategista kasvua, biomassan kestäväää käyttöä ja biopohjaisten tuotteiden markkinoiden kehittämistä. Vihdin SECAP tuo esiin konkreettisia toimia, kuten ruokahävikin vähentämistä, vedettömän siivouksen käyttöönottoa ja ekotukitoimintaa. Näin ollen suunnitelmat täydentävät toisiaan ja tukevat yhteisiä ilmastotavoitteita.

KAISU-suunnitelman kierto- ja biotalouden linjaukset eivät sisällä kunnille suoria velvoitteita, vaan toimenpiteiden toteutus jää kuntien omien resurssien ja päätöksenteon varaan. Tämä voi johtaa eroihin toimeenpanon tasossa eri kunnissa. Suunnitelmassa tunnistetaan tarve edistää vapaaehtoisia ilmasto- ja kiertotaloussopimuksia sekä vahvistaa alueellista neuvontaa ja asiantuntijatukea. Rahoitusta edellyttävät toimet käsitellään kuntien omissa prosesseissa. Tämä korostaa valtakunnallisen ohjauksen ja tuen merkitystä, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa yhdenvertaisesti eri alueilla. Kuntien kannalta keskeistä on, rahoitusinstrumentit tukevat myös paikallisia ilmastotoimia, kuten rakennusten energiatehokkuutta ja lämmitysjärjestelmien muutoksia

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

KAISU-suunnitelman vaikutusarviointi on pääosin linjassa Vihdin SECAP-suunnitelman kanssa. Molemmat korostavat ilmastotoimien kokonaisvaltaista vaikutusten arviointia, erityisesti päästövähennysten, sopeutumisen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja alueellisen tasa-arvon näkökulmista. Molemmat suunnitelmat tunnistavat kuntien roolin ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja korostavat varhaisen sopeutumistyön kustannustehokkuutta. KAISU-suunnitelman vaikutusarvio täydentää Vihdin SECAP-suunnitelmaa erityisesti valtakunnallisen tason vaikutusten, kuten sosiaalisten ja taloudellisten ulottuvuuksien tarkastelulla.

Muita huomioita

Avovastaus

-

Kilpiö Janne
Vihdin kunta

